

Intro

Kerstbomen en lichtjes vrolijkten de Jan Van Rijswijkklaan op rond de kerstperiode.

Wie won er dit jaar?

Aan de oostkant: huisnummers 153, 149, 135, 133, 115, 117, 97, 83, 79, 61, 59, 55, 45, 33

Aan de westkant: huisnummers 36, 61, 72, 98, 100, 104, 114, 116, 118, 122, 124, 134, 136, 142, 281

14 vs 15, west wint!

Voor uw 2024 agenda licht Inge Melis, onze buurtcoach, toekomstige activiteiten toe.

Onze buur Alex Elaut, stadsgids en erfgoed specialist, is wederom de archieven in gedoken en bericht over de Doornelei. De eerste besprekingen met de boordegenaars, voor de verbreding van de straat, begonnen 100 jaar geleden.

René en Anita, onze burens van Hotel Firean.
3de generatie hoteliers, omringd door art deco.

De winterdrink verdient veel ruimte voor foto's. Het was een succes.

Waarom zijn er mensen die de mijnopruimingsdienst willen inschakelen? Vind het antwoord in het stukje over het park.

Namens Kernteam Hertoghe: Nelly Bongers

Domein Hertoghe Winterdrink zondag 21 januari

Het kernteam was er klaar voor.

Tafels en stoelen waren opgesteld. Parasols en windbeschermers opgesteld. Pompoensoep gemaakt. Wijn warm. Snacks van Boker Tov nog op te halen, versnaperingen, frisdrank, bubbels..... klaar.

Van 14u30 tot 16u30 stond op de flyer - prachtig ontworpen door kernteamlid Frank in zijn maandelijkse aquarellen club in Nottebohm. Het volk stroomde meteen toe. Het was al aan het dooien, dus de kou en valgevaar waren geen belemmering.

Geanimeerde gesprekken tussen oude bekenden en nieuwelingen creëerden een goede sfeer. De kernteamleden, ondertussen met sjerpen voor de herkenbaarheid, serveerden, spraken nieuwe burens aan en stelden ze aan elkaar voor. De breiclub en aquarellenclub boekten nieuwe geïnteresseerden.

Al met al was het een geslaagde middag. En diegenen die er niet waren hebben iets gemist.

Nelly Bongers

Activiteiten Buurkring Hertoghe

Etentje Buurkring Hertoghe

Dinsdag 20 februari om 19 uur

Taverne De Grave, Van Schoonbekestraat 186

Aperitiefje: Glaasje cava of een fruitsap

Voorgerecht: een bisque van grijze garnalen.

Hoofdgerecht: Krokante zeetongreepjes op een slaatje met tartare saus en frietjes.

Nagerecht: huisgemaakte tiramisu

Prijs: 40 euro inclusief water en wijn tijdens de maaltijd.

Bedrag cash te betalen op de dag zelf aan Kris.

PRAKTISCH:

U kunt zich aanmelden VOOR 15 februari met duidelijke vermelding van naam en het aantal personen.+ gegevens waarop we u zo nodig kunnen bereiken.

Via Whatsapp of telefoontje op GSM nummer 0485 23 05 31 van Inge Melis

Buurtconcert vrijdag 15 maart Au Bal Mystique om 20u00 (deuren 19u30)

in Café Biart - Nottebohm Wzc, Biartstraat 2

Geniet samen van een heerlijke avond vol muziek. Na het concert is er gelegenheid om bij te praten bij een drankje.

'Au Bal Mystique' is een kwintet met een hart voor het Franstalige lied. Chanson heeft een hoog feel-good gehalte en klinkt altijd aangenaam door zijn melodisch, ontroerend en/of dramatisch

karakter. Vaak klinken die melodieën bekend in het collectieve oor.

Herman Dils: gitaar - zang, Raf Stroobants: piano,
Patrick Lahousse: contrabas, Sara Melis: viool, Erwin Peeters: slagwerk

Dankzij de steun van District Antwerpen kunnen we dit concert en ook een afsluitend drankje gratis aanbieden.

Koninklijk wandelen op het Pulhof zaterdag 20 april om 10u15

Laat Alex u gidsen langs de mooie monumenten op het kerkhof. Hij laat u ook kennismaken met de bekende families uit de buurt: Nottebohm, de Caters, De Latinie,...

Start: op de hoek van de Koninklijke Laan en de Grote Steenweg stipt om 10u15.

Inschrijven verplicht via buurtkringhertoghe@gmail.com
of telefonisch 0485 23 05 31

(Maximum inschrijvingen 22 personen dus wees er snel bij. Mochten er reeds snel veel geïnteresseerden zijn kunnen wij nog een tweede gids engageren.)

Prijs deelname: 8 euro (kinderen gratis) te betalen via overschrijving op rekening nummer BE79 7390 2137 2333 van Kristin van Orshaegen.

Wij duimen voor droog weer en zien elkaar graag dan!

Koffie Hertoghe: Laatste vrijdag van de maand

Vrijdag 23 februari, 29 maart, 26 april om 15u

*Op de koffie
bij Hertoghe*

*Koffie, thee en gebak
Genieten en ontmoeten
Is zijn voor elkaar.*

Niks gezelliger in de namiddag dan even bijbabbelen bij een kop koffie of thee met lekker vers gebak. Hier komen nieuwe initiatieven tot leven of krijgen nieuwe vriendschappen vorm.

Wees welkom in Café Biart, Nottebohm

Wzc, Biartstraat 2.

Interesse om eens te proberen maar heb je moeilijkheden om hier te geraken?

Bel me even op en we zoeken samen een oplossing. 0485 23 05 31

Inschrijven is niet nodig en je mag zeker nog wat vrienden uitnodigen.

7

Aquarellen met Frank

2 en 23 februari, 8 en 29 maart om 15 uur

Ook daar zijn jullie als buur zeker welkom.

Ervaring is niet nodig. Frank leert je hoe je ook zonder ervaring tot een zeer mooi resultaat kan komen. De workshops worden gesponsord door Nottebohm en dankzij de vrijwillige inzet van Frank is deelname gratis.

Om 15 uur in Nottebohm Wzc.

Handwerkclub

elke dinsdag om 15 uur

Een succesvol initiatief, ontstaan tijdens een koffie Hertoghe.

Samen handwerken maar vooral ook genieten van elkaars gezelschap.

Breng je eigen handwerk mee of werk hier aan één van onze gezamenlijke projecten.

Je bent zeker ook welkom om ons gewoon gezelschap te houden.

Elke dinsdagmiddag om 15 uur in de Brabozaal, Nottebohm Wzc, Biartstraat 2

Hertoghe Boekenruilkast

Heeft u er al een kijkje in genomen?

Het staat aan de Biartstraat 2 (Nottebohm Wzc) onder het afdakje bij de liftingang.

Neem gerust een boek of doneer er de boeken die je zelf niet meer nodig hebt. Geen voeding in de kast zetten aub.

Nieuws van de buurtcoach

Beste burens,

NOTTEBOHM
Buurtcoach Hertoghe

Van harte mijn beste wensen voor 2024.

Alweer een jaar waarin we niet zullen stilzitten en samen met u blijven bouwen aan een zorgzame buurt.

Het kernteam is dit jaar een beetje gegroeid en dat is goed nieuws: meer ideeën, meer helpende handen wat resulteert in meer diversiteit in de activiteiten die we organiseren.

Wens jij ook deel te nemen aan het kernteam of gewoon eens een kijkje komen nemen?

Laat het ons zeker weten. buurtkringhertoghe@gmail.com of 0485 23 05 31

8

FINGERFOOD

Infosessie en kookworkshop

Dinsdag
27 februari

Dagverzorgingscentrum
De Meander en Café
Biert
Biertstraat 2
2018 Antwerpen

10:45u Infosessie:
Het wat, hoe en
waarom van fingerfood
voor ouderen

11:15u Workshop:
Bereiding van enkele
fingerfood voorgerechtjes

12:00u Tasting

Gratis
Voor medewerkers, vrijwilligers, mantelzorgers en iedereen die iets
bij wil leren over fingerfood... Graag inschrijven vóór 23/02 bij
els.kint@nottebohm.be of 03/259 18 15

FINGERFOOD, to share or not to share
Een initiatief van Julie, Matthias en Ted, drie
studenten verpleegkunde aan de Kdg.

NOTTEBOHM
Care

Zorgzame
buurten

KdG
Karel de Grote
Hogeschool

NOTTEBOHM

Buurt & cultuur februari 24

GRATIS & VRIJE TOEGANG

Elke dinsdag **Handwerkclub Chrisja en Mieke**
15u00: samen mooie handwerkjes maken en elkaar ontmoeten

Aquarellen met Frank
15u00: Frank laat u ook zonder ervaring de mooiste dingen schilderen

2&23

GRATIS & VRIJE TOEGANG

GRATIS & VRIJE TOEGANG

2 **Lichtmis - pannenkoeken**
14u30: er is er geen vrouwke zo arm of ze maakt haar panneke warm

Carnaval met Dany
14u30: Met Dany is het altijd feest, meezingen of dansen, alles kan

13

GRATIS & VRIJE TOEGANG

GRATIS & VRIJE TOEGANG

14 **Concert Duo Ageniko**
15u00: Sander Geerts (altviool) en Yasuko Takahashi (piano)

Lezing Vl@s: Wendy Wauters de geuren van de kathedraal over het gelijknamige boek

17

INFO EN INSCHRIJVEN VIA VL@S 0496/52 40 82

GRATIS & VRIJE TOEGANG

27 **Docu: Leonardo da Vinci**
14u30: aantekeningen en schetsen geven inzicht in de geest van het genie

Uitstap: Onze Lieve Vrouwe Kathedraal
13u45: enkel ingeschreven bewoners

29

ENKEL BEWONERS WZC

MEER INFO EN EXTRA ACTIVITEITEN OP DE WEBSITE VAN NOTTEBOHM WZC
Nottebohm Wzc, Biartstraat 2, 2018 Antwerpen

Tabletcafé voor senioren

Vrijdag 29 maart 2024 van 10 tot 12

Nottebohm Wzc, Biartstraat 2, 2018 Antwerpen

Kom mee swipen in het tabletcafé. Daar kan je terecht met al jouw vragen rond tablets en iPads. Senioren komen er samen om elkaar vragen te stellen over de tablet. Daarnaast helpt een ploeg ervaren begeleiders je op weg.

Victoriano Moreno

Hoe kan ik foto's maken met zo'n tablet? Hoe werkt de app van De Lijn? Senioren komen samen om elkaar vragen te stellen over tablets. Ben je een beginnende? Dan kan je bij ons een tablet ontlend. We begeleiden je bij de eerste stapjes op de tablet. Heb je al wat meer ervaring en een eigen toestel? Onze begeleiders helpen je verder met al jouw vragen.

Volgende tabletcafés

Alle tabletcafés gaan steeds door van **10 tot 12 uur**.

- vrijdag 23 februari 2024 | WZC Hollebeek I Turnersstraat 38, 2020 Antwerpen
- vrijdag 29 maart 2024 | WZC Nottebohm I Biartstraat 2, 2018 Antwerpen
- vrijdag 26 april 2024 | CoSta I St-Andriesplaats 24, 2000 Antwerpen
- vrijdag 31 mei 2024 | DC Linkeroever I Louis Paul Boonstraat 21, 2050 Antwerpen

Schrijf je vooraf in

- Deelnemen is **gratis**, maar vooraf inschrijven is verplicht.
  - Inschrijven kan via mail: district.antwerpen@antwerpen.be (vermeld zeker jouw naam, adres en telefoonnummer)
  - Inschrijven kan ook telefonisch: bel naar 0470/82.20.79 (tijdens de kantooruren)
- Inwoners van district Antwerpen (postcodes 2000, 2018, 2020, 2030, 2050 en 2060) krijgen voorrang.

Inge Melis

Buurtcoach Hertoghe

T 0485 23 05 31

Biartstraat 2 - 2018 Antwerpen

www.nottebohm.be | inge.melis@nottebohm.be

NOTTEBOHM
Care

11

Fotohoekje

Hieronder vind je de foto's genomen tijdens de voorgaande activiteiten: handwerkclub, kerstmarkt, winterconcert Cord'e fori, lezing de Tijd

---

Geschiedenis van de wijk

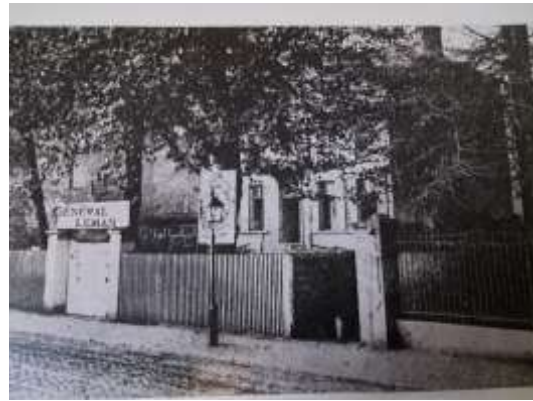
Van Duvelstraatje naar Doorneleitje naar Doornelei

100 jaar geleden kwamen de eerste gesprekken op gang met de boordegenaars van het Doorneleitje om er een brede doorgangsweg van te maken. De straat moest verbreed worden van 3m naar 16m.

De korte rechte straat die wij kennen als verbindingsweg tussen de wijk De Lei en Berchem dateert van 1927. Voordien was het een donker wegje van nog geen karspoor breed. Ook het Duvelstraatje genoemd. Aan de twee uiteinden stonden paaltjes om voerlieden te verhinderen het te gebruiken als “sluipweg”. De naam Doorneleitje wordt zelfs vernoemd in 18de -eeuwse akten. De verbrede nieuwe straat is tot stand gekomen bij de projecten van het doortrekken van de Jan Van Rijswijcklaan tot de Koningin Elisabethlei. Ook de Karel Oomsstraat moest verbreed worden en de Korte Lozanastraat heraangelegd.

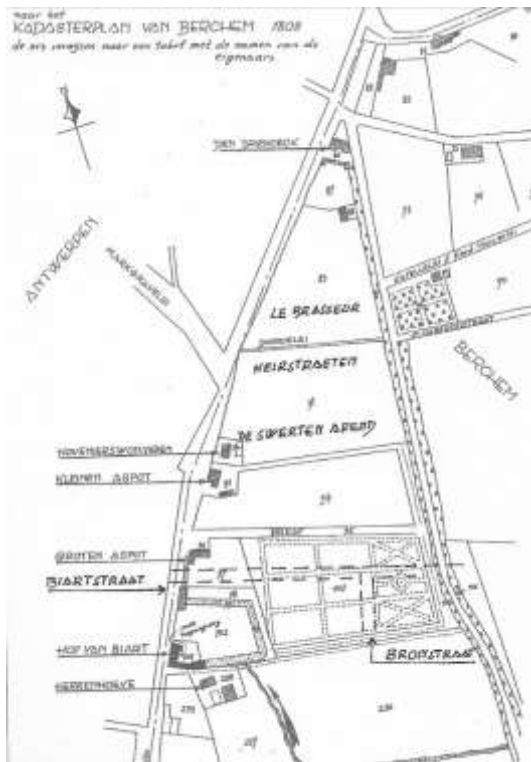

Doorneleitje met links lusthof Hens

*Doorneleitje voor de verbreding. Kant
Generaal Lemanstraat. Felixarchief
GP#4968*

In 1809 was het Doorneleitje begrensd langs de onpare zijde door het grote eigendom van Servais Le Brasseur. Een wijnhandelaar uit de Korte Nieuwstraat. Rond 1832 was het van J.F.F. Biart en na 1848 Somers-Biart. Aan de pare zijde lagen de gronden van de hoveniersfamilie Heirstraten. Deze laatsten hadden hun stenen woning in de huidige Karel Oomsstraat (over Domein Hertoghe) en was genoemd “De Swerten Arend“ in 18de -eeuwse akten. Midden 19de eeuw wordt er in het Doorneleitje een herberg gebouwd “Nieuw Europa”. Te lokaliseren waar nu de huizen staan aan de onpare zijde met de hoek van de Karel Oomsstraat. De oude herberg “Europa” was gelegen in de Markgravelei ongeveer ter hoogte van de huidige Stadsschool (De Kolibrie). Op het eigendom van J.F.F. Biart komen enkele lusthuizen, waarvan het laatste in 1990 is afgebroken voor een kantoorgebouw. Nu zijn het de appartementen Grand Yard. Dit domein vraagt nog een grondiger archiefonderzoek. Het gebied wordt genoemd “achter Den Dryhoeck”. De afspanning “Den Driehoeck” wordt reeds in de 15de eeuw in akten genoemd. De hoveniersgronden van Heirstraten werden omgevormd door twee lusttuinen met Hof van Plaisantie. Bouwperiode is ook midden 19de eeuw. Het domein “Ma Campagne” had zijn ingang in de Generaal Lemanstraat en behoorde in 1926 toe aan de familie Hens. Het werd ook gebruikt als ontmoetingscentrum door de Militaire Kring ‘Generaal Leman’. Vooraleer de straat verbreed werd, was er nog een openbare veiling van de grote bomen die op het onteigende gedeelte stonden. De opbrengst was voor de eigenaar. In het Felixarchief is nog een mooie foto waar je de buurtkinderen ziet spelen op de omgezaagde bomen. Het tweede domein had zijn ingang in de Karel Oomsstraat en is maar afgebroken in 1934. Op de grond staat nu het flatgebouw “Résidence Estoril” met op het gelijkvloers het restaurant Boker Tov. Het lusthof

behoorde bij de onteigening toe aan de familie Joseph Emile Dumont (1842-1926) - Marie Félicie Serweytens de Mercx (1843-1922). Hun stadseigendom was de riante woning op de Meir nr. 24. In 1896 laat Mijnheer Dumont nog een nieuwbouw optrekken door architect E. Stordiau op nr. 22 in neo-Florentijnse stijl. De twee panden zijn afgebroken in 1929 voor de Caisse Hypothécaire Anversoise (later Anhyp). Ontwerp van architect Max Winders. Tijdens WOII was er in het bankgebouw de Duitse Feldkommandatur, het militair hoofdkwartier. Op 4 september 1944 hebben er bij het binnentrekken van de Britse panterdivisies enkele vuurgevechten plaats gevonden.

Fragment uit kadasterplan Berchem (Dumelz) 1809

Doornelei met boordeigenaars. Van Hombeek, Peten, Dumont en Hens

De gevelde bomen van het lusthof Hens met spelende kinderen. Felixarchief GP #2161

Boordeigenaars Doornelei 1925

Hotel-restaurant op de hoek met de Karel Oomsstraat. Gebouwd door Fr. Van Hombeeck-Mertens in 1901. Afgebroken in 1926-27 voor de verbreding van het Doorneleitje.

Doornelei na 1934

Stadswoningen van de familie Dumont op de Meir 22-24. De donkere gevel is een ontwerp van architect E. Stordiau.

De familie Serweytens de Mercx. Een boeiend familieverhaal

Mevrouw J. E. Dumont, Marie Félice Serweytens de Mercx was de oudste dochter van Charles Serweytens (1812-1864) uit Sint- Pieters-op-den-Dijk in Brugge. Hij huwde Félicie Cornelia de Mercx (1820-1902). Ze hadden 6 kinderen. Het was een bekende familie in de omgeving van Brugge. In 1855 koopt Charles Serweytens op een openbare verkoping een gedeelte van de duinen van Knokke en Heist. Ongeveer 286 ha met een zeefront van 3,5km. Bedoeling was om er landbouwgrond van te maken. Wat mislukte. Het is zijn weduwe die het initiatief nam om een gedeelte van haar eigendom te verkopen voor een immobiliënproject. Een groot gedeelte van haar grondbezit schonk ze aan haar zes kinderen. Haar schoonzoon Donat Van Caillie-Serweytens zal de impuls geven voor het project Duinbergen (1900-1914). Het is een boeiend verhaal dat je kan lezen op de website www.Zwinstreek.eu “Het ontstaan van de badplaats Duinbergen”. Dan zul je de vraag stellen. Hoe kan een duinengebied in de handen komen van privépersonen?

Na de Slag van Fleurus op 26 juni 1794 lijft de Franse Republiek onze provinciën in. Vanaf het Consulaat was er grote geldnood om de oorlogen te betalen. Consul Napoleon Bonaparte bekwam dat alle domaniale goederen, zowel landelijk als stedelijk te verkopen, behalve de Nationale wouden. Ook duinen en strand maakten geen uitzondering: door de zee ‘achtergelaten’, maken zij deel uit van het Nationaal Domein. Het is ook in 1794 dat J.F.F Biart met het Franse leger via Lier naar Antwerpen komt. Over de familie Biart en de luthof in de Karel Oomsstraat zullen we het later nog hebben in Hertoghe Actueel.

Josephus Emile Dumont-Serweytens de Mercx hadden twee kinderen. Maria Martha Dumont (°1870) huwt de advocaat Albertus Spruyt (°1869). Deze laatste hadden een dochter Marthe Marie die als 19-jarige werkzaam was als verpleegster tijdens WO I in het King Albert Hospitaal in Londen. In 2003 is zij nog gevierd als 107-jarige in het Sint- Jozefruisthuis te Antwerpen. De familie Spruyt bouwt in 1910 één van de grootste herenhuizen op de Jan Van Rijswijkkiaan nr. 126. Nu het Phoebus foundation van Fernand en Karine Huts.

De dochters van Charles Serweytens de Mercx

De wegeniswerken mogen starten

De herberg Nieuw Europa is afgebroken in 1901 door Frans Van Hombeeck-Mertens. Burgemeester-brouwer van Berchem. Tot 1912 was Den Driehoek trouwens nog Berchem. De grens was de Karel Oomsstraat.

Van Hombeeck bouwt op de hoek met de Karel Oomsstraat een nieuw gebouw dat de naam café De L'Europe krijgt. Het gebouw heeft maar 25 jaar bestaan. Aangrenzend in het Doorneleitje stonden nog 6 volkswoningen.

café De L'Europe tussen 1901 en 1912

Verder aan de onpare kant grenst het Doorneleitje aan het Hof van Raymond Peten waarvan de ingang in de Generaal Lemanstraat gelegen was.

Op 24 september 1924 valt de beraadslaging van het Schepencollege voor onteigening. De eigenaars Peten, Hens en Dumont gaan akkoord met de overeenkomst. De gronden in de Doornelei worden gratis afgestaan. Er mag een project opgestart worden voor verkavelingen. Het domein Hens wordt opgekocht door de groep Ceurvorst. Mevrouw weduwe Van Hombeeck verzet zich. Advocaat Albert Spruyt (schoonzoon van J.E. Dumont) wordt gelast de belangen van de Stad te behartigen in het onteigeningsgeding tegen Mevr. Van Hombeeck.

De onteigening wordt toch doorgezet. Op 26 april 1926 verschijnt er een Koninklijk Besluit met de goedkeuring van de verbreding van de Doornelei. In afwachting van de afbraak van de eigendommen Van Hombeeck moesten de huurders aan de stad Antwerpen huishuur betalen die rond de 87,50 fr. bedroeg per huisje. Voor de familie Hens betekende dit 1057 m² onteigening. De heer Peten 1448,72 m², De heer Dumont 674,18 m². De grondoppervlakte die zou onteigend worden van Mevrouw Van Hombeeck staat niet op het opmetingsplan van 1925. Vermoedelijk is het gedeelte van het Hof Van Peten langs de Generaal Lemanstraat niet onteigend. Zo kon de mooie smeedijzeren grille blijven bestaan. Ze heeft de tijd getrotseerd tot 1990.

---

*Hof van R. van Peten op de hoek van de Generaal Lemanstraat-Karel Oomsstraat
Foto's december 1988.*

En zo gebeurde een aankondiging van de adjunct-Commissaris in 1925

Wij Pauwels Karel, adjunct-commissaris van politie, verklaren heden in deze stad te hebben afgekondigd, na **het steken der trompet**, het bericht van Burgemeester en Schepenen waarbij belanghebbenden verwittigd werden dat het plan van lijnrichting en onteigening bij gordel voor de verbreding van de Doornelei en van een gedeelte van de Karel Oomsstraat, ter inzage zal berusten op het 4de stadhuisbureel.....

In het onteigeningsdossier staat bovenstaande aankondiging. Het steken der trompet is een oude uitdrukking om een bericht aan te kondigen. Dit gebeurde vroeger op de pui van het Stadhuis of publieke plaats. Soms ook aan de kerk op zondag na de belangrijkste misviering of met plakATEN en affiches.

Ringtramlijn

Bij de aanleg van de Doornelei doken de plannen weer op om een Ringtramlijn aan te leggen tussen het Zuidstation en de Turnhoutsebaan in Borgerhout. Vanaf 15 februari 1914 reed de nieuwe tramlijn nr. 14 vanaf het Zuidstation via de Markgravelei tot aan de Karel Oomsstraat. Voor het personeel van de Minerva autofabriek was dit een belangrijke tramlijn. Het was de bedoeling deze tramlijn stapsgewijs verder uit te bouwen doorheen Berchem naar Borgerhout. Het uitbreken van WOI heeft hier een stokje voorgestoken. Door de bezetter werden tramlijnen buiten de vesten zelfs verboden. Het was te voet gaan naar Mortsel of Wilrijk.

De eerste jaren na WOI waren gekenmerkt door sociale onrust en een stijging van de levensduurte. Er was ook grote woningnood. De Antwerpse Trammaatschappij gaat echter na 18 jaar een tariefverhoging invoeren. Toch wordt er ook gedacht aan een sterke uitbreiding van het tramnet. In 1925 doet men een voorstel om 13,5 km nieuwe tramspooren aan te leggen. Lijn nr. 14 zit mee in het programma voor traject uitbreiding. Tijdens de werkzaamheden van de verbreding van de Doornelei tussen 7 juni en 3 september 1927 worden de werken 14 dagen stilgelegd voor het plaatsen van tramspooren. De aannemer was verplicht tijdens de werken een dag- en nachtwaker te voorzien. Bij de aanleg van de tramspooren wordt gebruikt gemaakt van dwarsliggers onder de tramspooren. Voordien werden blokken gebruikt onder de sporen. Het was de bedoeling om in 1927 al een aansluiting te maken op de tramspooren van de Generaal Lemanstraat. Dit is echter nooit gebeurd. Van de verbinding door Berchem wordt ook afgestapt. Dus de sporen zijn nooit gebruikt. In 1936 worden de tramlijnen 13 en 14 samengetrokken tot één lijn. Petroleumtanks - Zuidstation - Karel Oomsstraat en terug. In 1943 wordt het dubbelspoor in de Doornelei opgebroken. In 2024 is er nog steeds geen Ringbuslijn van Zuid naar Noord...

Werken aan de tramsporen rond 1930 op het kruispunt Generaal Lemanstraat-Jan Van Rijswijcklaan. Tramarchief. E. Keutgens

Werknemers verlaten de Minervafabriek in de Karel Oomsstraat in 1907.

Architectuur Doornelei

De Stad Antwerpen gaat voor de nieuwe verkavelingen van de Doornelei richtlijnen opstellen i.v.m. de architectuur. De gevels moesten opgetrokken worden in duurzame materialen met oog voor de hedendaagse architectuur. De bebouwing tussen 1927 en 1937 opgericht vormt nog een mooi homogeen geheel. Jammer van de afbraak van het Hof van Peten in 1990. Het was een mooi stukje groen in de straat. In de jaren tachtig moest je nog oppassen als fietser voor de kippen die uitgebroken waren uit het domein Peten. Een van de eerste architecten die een eigen woning gaat ontwerpen is architect Léon Heutz op het nr. 24 in de Doornelei. Ook de bekende architect Léon Styne ontwierp in 1935 de woning nr. 18. De woning is representatief voor het 'Nieuwe Bouwen'. Op de hoek van de Karel Oomsstraat ontwerpt architect Benoit Joseph Dupont het appartementsgebouw 'Résidence Estoril'. Hij richt hier zijn kantoor en woning in. Dupont heeft ook de twee appartementsgebouwen ontworpen in de Generaal Lemanstraat. Het zijn één van de eerste projecten voor Fr. Amelinckx. In 1943 wordt Benoit Dupont opgepakt door de Duitsers en afgevoerd naar het strafkamp Bützow (Mecklenburg). Hier zal hij overlijden in 1945. Op de vroegere eigendom Van Hombeek ontwerpt architect Art. Croisiers de prachtige art decowoning. Meer informatie over de architectuur kunt u lezen in de inventaris onroerend erfgoed.

Art Decoarchitectuur in de Doornelei

Doornelei in 1952

Generaal Lemanstraat in 1957 met de twee appartementsgebouwen ontworpen door Benoit Dupont. Felixarchief SA029023

Heraanleg Karel Oomsstraat en de Desguinlei tussen Generaal Lemanstraat en Jan Van Rijswijcklaan

Reeds in 1909 worden er plannen opgemaakt om de Jan Van Rijswijcklaan door te trekken tussen de Lange Lozanastraat en het Albertpark. Het is pas bij het opstarten van de verbredingswerken van de Doornelei in 1923 dat ook aan de verbreding van de Karel Oomsstraat wordt verder gewerkt. In het gedeelte tussen Den Driehoek en de Doornelei wilde men in de Karel Oomsstraat in het midden een wandelweg die zou leiden naar het Nachtegalenpark. Ook voor de Jan Van Rijswijcklaan was dit de bedoeling. De trams reden langs de buitenzijde. In het tweede gedeelte van de Karel Oomsstraat zijn er nog enkele grote obstakels zoals de Minervafabrieken. Het is pas in 1957 dat er terug concrete plannen worden gemaakt. De Minervafabrieken zijn gebombardeerd en de ruïnes staan er nog. Het Collegebesluit van 28 juni van de Stad Antwerpen bepaalt dat de muren van de voormalige Minervafabriek mogen gesloopt worden. De restanten van de fabriek tot aan de Biartstraat blijven nog staan tot de bouw van de Peugeotgarage in 1960 (nu Albert Heyn). In het brede gedeelte van de Karel Oomsstraat over de Biartstraat wordt de fabriek volledig afgebroken. Er worden 2 rijwegen aangelegd met in het midden een parkeerzone van 12m breed. Deze bestaat nog steeds. Van een wandelweg in het midden van de straat is geen sprake meer. Aan de tuinmuur van Hertoghe wordt niet geraakt. De aannemer die het kindergasthuis Louise-Marie bouwt vraagt om de westmuur van de Minervafabriek nog even te laten staan. Het is een ideale werfafsluiting.

Jan Van Rijswijkklaan met tramlijn aan de buitenzijde van de wandelweg. Wachtende mensen om de koning en de koningin toe te juichen. Felixarchief Foto#11753

De gebombardeerde Minervafabriek in de Karel Oomsstraat in 1941

In het project zit ook de aanleg van de Desguinlei tussen Generaal Lemanstraat en de Jan Van Rijswijkklaan. Het wachtlokaal van de Masschelinkazerne dient hiervoor afgebroken worden. De kazerne zelf wordt nog gebruikt als stadsmagazijn. De kazerne stond ter hoogte van de Generaal Lemanstraat. Nu oprijt Craeybeckxtunnel. De volkstuintjes van “Werk van de Akker” moeten ook verdwijnen en het oefenterrein voor ruiters van de manege Asselberghs wordt afgebroken. Deze manege bestaat nog steeds op Antwerpen Linkeroever.

De Minerva autofabriek in de Karel Oomsstraat in haar glorieperiode 1919

Kinderziekenhuis Louise Marie. 1959- 1997

*Middenbermparking Karel Oomsstraat.
Van de wandelweg richting
Nachtgalenpark is geen sprake meer.*

*Toegang Masschelinkazerne aan de
Generaal Lemanstraat. Afgebroken voor
de verbreding van de Desguinlei 1957-
60.*

Desguinlei tussen Karel Oomsstraat van aardeweg naar asfaltweg. Aanleg 1957-1960

Moderne auto rond moderne architectuur in 1967

Met dank aan: Marcel Windey, Marc Van Acker
Geraadpleegde bronnen: Inventaris Onroerend erfgoed Vlaanderen: Doornelei, Karel Oomsstraat, Desguinlei, Jan Van Rijswijcklaan
Notariaat Rijksarchief Beveren
Adresboeken Ratinckx- Berchem 1899
Felixarchief: Bouwaanvragen Doornelei, Karel Oomsstraat, Heraanleg Doornelei 107#239,246#680,697#5864,MA#66253

Foto's: Philippe Huijghebaert, Felixarchief afd. foto's, Danny Lannoy (Cnocke is hier), Tramwegarchief E. Keutgens Negatief K21/511/1-5 - spoorwerken rond 1930

27

Aanvullingen of opmerkingen op deze rubriek zijn steeds welkom.

email: Alex.elaut@proximus.be of tel: 0478 311253

© Alex Elaut

Dit zijn uw burens

**Karel
Oomsstraat 6**

**René en Anita Iserbyt
én Nelson**

René aan het woord.

De naam Iserbyt komt meer voor in West-Vlaanderen, Kortrijk. In 1948 kwam mijn familie terug naar België, ik ben geboren in Casablanca, Anita in Berchem.

De grond van onze panden was oorspronkelijk een deel van het grote domein van Ooms-Van Eersel, naast kasteel Fester (nu de Kunsthumaniora). De weduwe Van Eersel overleed in 1921 en haar kasteelwoning werd toen afgebroken. Wonder boven wonder is Kasteel Fester nooit afgebroken. De lezers van Hertoghe Actueel hebben in vorige edities al veel over dat stuk van onze buurt kunnen lezen.

Ons art deco gebouw werd oorspronkelijk als herenhuis opgetrokken, aansluitend op de Wereldtentoonstelling van 1930. In deze art deco periode werden er in deze buurt prachtige art deco panden gebouwd. Daar genieten wij gelukkig iedere dag nog van.

Er was een atelier in de buurt, Van Linden. Daar komen de glasramen mogelijk vandaan.

In onze zoektocht naar een geschikt pand hebben we ook nog het hoekpand Desguinlei/Jan Van Rijswijcklaan bekeken, dat was indertijd een *home*. In 1984 kochten we, van de stad, nr. 6 waar de bouwheer woonde, en nr. 10, een kleine tuin en huisjes, in de Karel Oomsstraat. Alles was erg uitgeleefd. Onze grondige renovatie, uiteraard met behoud van alle art deco elementen, resulteerde in Augustus 1986 in de opening van Hotel Firean.

Wij waren de eerste in Antwerpen met een volledige vergunning (van Bob Cools). Alle attesten hadden we en ook brandvrije deuren. Onze enigste concurrent was Hotel Rosier in de stad, ook 4 sterren.

Wij wonen op de eerste verdieping, wat ook de privé verdieping van de bouwheer was.

Restaurant Minerva, Karel Oomsstraat 36, wordt gerund door onze zoon Philip. [Daarover meer in een volgende Hertoghe Actueel.] Met mijn vader is onze familie dus nu al 3 generaties actief in de horeca business.

Sinds 2020 hebben de hotelkamers een gewijzigde bestemming gekregen. Het zijn zakenflats geworden, te huren voor minimum 1 maand.

Onze hotelgasten zijn vaak vrienden geworden. Wij hadden een heel aangename cliënteel. Gasten kwamen voor de universiteit, de Singel en patiënten van ver kwamen voor behandelingen door onze wereldberoemde artsen. De 35 jaar zijn voorbij gevlogen.

Het net levert nog:

“Uitstekende kwaliteit en ongeëvenaarde service.

Het Firean Hotel heeft een gevestigde internationale reputatie als een van de meest charmante in België.

Alle kamers en suites zijn individueel ingericht en bijna alle originele kenmerken van het gebouw werden bewaard. Inclusief de prachtige art deco en Tiffany glasramen.

De mooie architectuur en de elegante uitstraling van haar tijdperk, versterkt nog het gevoel van gastvrijheid en biedt een aangename afwisseling aan de reizigers die de zielloze uniformiteit van keten-hotels moe zijn.”

Firean is een Schotse blend whisky. Het betekent ‘gouden adelaar’ in het Gaelic. Oorspronkelijk echter kozen ze voor de naam van hun hotel de initialen van hun voornamen: **Fi**-lip, **Re**-né, **An**-nita. Pas vele jaren later ontdekten ze dat er ook een whisky met die naam bestaat.

Een whisky en een “old school gentleman” zoals René wordt beschreven in een van de *trip advisor* commentaren, bevestigt het beeld van deze hotelhouder die samen met Anita een internationale reputatie heeft verkregen en op heeft weten te houden. Wat een team.

René bekend zijn zwak voor old-timers: een oude Jaguar, een Mercedes van 1970... Hij pleit voor een carpas met kilometer controle.

De 3de generatie teckel moet ook niet vergeten worden. Nelson is 4 jaar en ruw-harig. Een lief beestje, dat geen moeite hoeft te doen om aangehaald te worden.

uw vliegende reporter, Nelly Bongers

Hakketak

Frieda Goovaerts is een buur die woont in den Dreyhoek. Ik leerde haar als buurtcoach kennen toen ze ons wist te mobiliseren actie te ondernemen voor een oude boom die geveld zou worden ten bate van het nieuwe complex Grand Yard. Resultaat - de boom staat er nog in zijn volle glorie.

Sinds Frieda wegens gezondheidsproblemen nog moeilijk het huis kan verlaten schrijft ze wekelijks een blog om in contact te blijven met de buitenwereld. Eentje daarvan publiceren we in de krant, de andere kan u lezen op haar [webpagina hakketak](#).

Over de reden van haar blog laat ik haar zelf aan het woord: "Om over van alles en nog wat mijn zegje te kunnen doen: vriendschap, studie, koken, planten, reizen, lezen, wandelen, TV, fotograferen, relaties, geschiedenis, Netflix, aardrijkskunde, gezondheid en alles wat er nog op mijn pad komt, maar verwacht zeker geen academische taal.

Ik hoop dat volgers mijn blog kunnen appreciëren en verder hoop ik dat ik nog veel jaren mag bloggen. Alvast bedankt aan iedereen die met mijn verhaal wil meegaan."

WEDREN

Wie van jullie kent "De reis om de wereld in 80 dagen", "20.000 mijlen onder zee" en/of "Van de aarde naar de maan" niet? Zowat iedereen denk ik, zo niet brengt Wikipedia soelaas. Het zijn verhalen van Jules Verne die bol staan van avontuur en door de

lezers van zijn tijd werden afgedaan als pure nonsens.

Maar wat blijkt, al die avontuurlijke verhalen zijn nu stilaan allemaal werkelijkheid aan 't worden, dus ik besluit daaruit dat die Jules dan wel een charlatan werd genoemd door zijn tijdgenoten, maar een échte pionier en toekomstvoorspeller was. Hij zou gevierd worden moest hij uit het hiernamaals terugkomen, maar dat heb ik nog geen enkele kwakzalver weten doen.

Ik heb ook zo'n onmogelijkheid waar de wetenschappers zich in de toekomst de kop kunnen over breken. Ik wil een kopje hete koffie rechtstreeks van hier naar het andere einde van de wereld sturen. Ja, ik hoor jullie al lachen maar wacht maar af, wie weet...

Onze voorouders hadden geen weet van auto's, raketten, vliegtuigen, telefonie, computers, treinen en al wat tot onze moderne tijd behoort. Ze zouden zich een kriek lachen met onze bewering dat we met iemand aan de andere kant van de wereld rechtstreeks kunnen spreken en dat we onze eerste stappen op de maan al hebben gezet.

Het lijkt erop dat onze fantasie, hoe raar het ook lijkt, stilaan werkelijkheid wordt. Ik denk dan niet alleen aan Jules Verne' s boeken maar ook aan films zoals 2001: A Space Odyssey, Star Wars, The Matrix, E.T. en anderen. Een bemande reis naar de maan is al oud nieuws en we bereiden ons nu al voor op een bemande vlucht naar Mars. Een reis die zo'n drie jaar duurt en met een impact op de reizigers in kwestie waar we nog geen idee van hebben. Dat die reis er komt, dat staat voor mij als een paal boven water.

En dan terug naar de film: "2001: A Space Odyssey". Wetenschappers worden er tijdens een jarenlange reis in een diepe slaap gehouden en door HAL 2000, een fictieve computer met artificiële intelligentie in leven gehouden. Toen de techniekers aan boord bij HAL enkele foutjes ontdekten en besloten om hem af te sluiten, werd HAL boos en knipte één voor één de leeflijnen van de slapenden door. HAL kon namelijk liplezen en daar hadden de techniekers geen rekening mee gehouden.

Het einde lokte toen evenveel negatieve reacties uit als nu de film met Julia Roberts "Leave the world behind". Er kan voor zo'n films mijns inziens geen redelijk einde aan gegeven worden, onze verbeelding laat ons hier in de steek.

Intussen is de wedren naar de ruimte begonnen en zou er een wet moeten komen die de ruimte niet verdeelt in allemaal kleine stukjes zoals we met onze aarde hebben gedaan. Dan kunnen we binnenkort onze wapens ook in de ruimte gaan gebruiken op nog een grotere schaal. Maar misschien, heel misschien, want ik wil toch graag met een positieve noot eindigen, laten ze onze aarde dan met rust en kan de bevolking en de natuur herstellen van al het leed dat hen al is aangedaan.

Quote van Carmen Sylva: *Wanneer de hoop ons verlaat, gaat zij ons graf delven.*

Frieda Goovaerts

Cultuur in de wijk

Love2Arts Gallery

Residentie Hertogenpark, Desguinlei 90, 2018
Antwerpen
0498 30 60 10
Hieronder vindt u de komende concerten.

Love2Arts Gallery
Desguinlei, 90
2018 Antwerpen
Toegang 15 €
Reservatie 0473 40 69 11

Georges Brassens

Marc Verhaegen *zang & piano*

*Claude Verhaegen, zang en gitaar
Ralf Leenen, gitaar
Miguel Meulders, contrabas*

3 februari 2024 om 20 uur
Brassens, Ripa, Aznavour, Auffray, Leclerc

info: love2arts.com

LETTEREN

van 26 januari tot 19 april 2024

loopt in het provinciehuis de presentatie LETTEREN. Werken uit de provinciale kunstcollectie met raakpunten tussen beeldende kunst en literatuur of poëzie krijgen een plaats in de kunstinstallatie.

Meer info vindt u in dit [nieuwsitem](#) en op deze [webpagina](#).

Marcel Van Maele, Gebottelde gedichten. Gedicht op papier in glazen flesje van Verlipack (geschenk bij festiviteiten 20 jaar Cultuurhuis De Warande, 1992).

Copyright Provincie Antwerpen.

Domein Hertoghe - het hart van onze buurt

Als de hondenwandelaars bij elkaar uitlopen wordt er gebabbeld. De meningen over het park worden gedeeld. Die zijn uiteenlopend, maar één rode draad loopt door alle commentaren, iedereen prijst zich gelukkig dat het park er is. Het is toch het centrale punt van onze residentiële buurt.

Alle standpunten worden met verve en passie uiteengezet:

- Het beleid van Natuurpunt schijnt terug-naar-de natuur te zijn.
- Het deed me echt pijn toen het middenpad werd aangelegd, daar heb ik dagenlang last van gehad. Hou het natuurlijk.
- Het moet wild blijven, anders zien we niets als picknickers.
- Het grasveld moet eens geëgaliseerd.
- Er ligt te veel hout overal.
- Dode bomen moeten snel opgeruimd worden en takken ook. Op een keer breken ze af bij een storm en dan kun je pech hebben.
- Laat honden geen gaten graven.

Een vredig beeld, het grasperk is echter een mijnenveld van valkuilen bedekt met bladeren. Tussen haakjes, het bruine driehoekje is geen probleem, alles wordt altijd netjes opgeruimd.

Al ooit een enkel verzwikt? Hier kan het.

“Ik lag voordat ik er erg in had. Monica Spoed bevestigde een verzwikte enkel. Kon ik de eigenaar van de hond maar vinden die deze valkuil veroorzaakte.”

- Het intensieve sociale contact, eigenaars - én de honden!- is heel belangrijk voor onze residentiële buurt.
- De vuilopruimers zijn vaak op pad. Maar waarom ligt er vuil?

-
- De houtwallen moesten eens verplaats worden zodat er nieuwe loopwegen ontstaan en de huidige afgesloten worden. Er wordt te veel gelopen over de onzichtbare wortels, dat leidt tot bodemverdichting. De wortels krijgen dan niet genoeg zuurstof en dat kan zo voorkomen worden.
  - Wij zijn zo gelukkig dat we het park hebben.
  - Als er iets niet klopt, meteen melden via Meldingen Antwerpen. Je krijgt steeds een snelle opvolging.

Met een paar berenvellen erover is dit een uitstekende woonst. Het bouwsel heeft tot nu toe alle stormen doorstaan.

Nelly Bongers